

**Oponentský posudok na habilitačnú prácu Dr. rer. pol., Dipl.-Soz. Wiss., Mgr.
Michaely Kováčovej *Filmarbeit im DaF-Unterricht und ihr Status an Gymnasien in der
Slowakei***

1. Náročnosť spracovania riešenej problematiky práce

Výskumný zámer predloženej habilitačnej práce Dr. rer. pol. Dipl. – Soz. Wiss. Michaely Kováčovej *Filmarbeit im DaF-Unterricht und ihr Status an Gymnasien in der Slowakei* je aktuálny a zodpovedá súčasnému nasmerovaniu v cudzojazyčnej edukácii a v jej výskume. Problematika filmu ako kultúrneho média (ako jedného z médií) a jeho implementácie do vyučovania nemeckého jazyka ako cudzieho je široká, dá sa na ňu nahliadať z perspektívy kultúrnych štúdií, mediálnych štúdií, humanitných vied, odborovej didaktiky.

Výsledky výskumu možno považovať za originálny vklad do týchto disciplín. Predložená habilitačná práca je výsledkom dlhodobej systematickej reflexie možností implementácie filmu do vyučovania cudzích jazykov, o čom svedčia autorkine publikačné výstupy z domácich, ale aj zahraničných grantových projektov.

2. Posúdenie úrovne spracovania práce

Kapitoly venované teoretickým východiskám a súčasnému stavu problematiky odrážajú široký rozhľad autorky v téme výskumu, habilitantka je zorientovaná v diskurze mediálnych štúdií, ako aj didaktiky nemeckého jazyka ako cudzieho, suverénne sa orientuje v terminológii, reflektuje jednotlivé teoretické pozície a vysvetľuje ich relevantnosť pre vlastný výskum, dokáže presvedčivo formulovať vlastné pozície a závery a zasadiť ich do širšieho kontextu, čo je základom pre vlastný výskum. Bádateľský zámer je jasne vytýčený, nadväzuje na aktuálne nasmerovanie empirického výskumu nemeckého jazyka ako cudzieho v nemecky hovoriacich krajinách. Habilitantka vlastný výskum zrealizovala na slovenských gymnáziách, jeho výsledky tak predstavujú obohatenie diskurzu implementácie audiovizuálnych médií do inštitucionálneho vzdelávania z pohľadu tzv. zahraničnej germanistiky. Habilitantka v teoretickej časti predstavuje vybrané filmové teórie od semioticko-štrukturalistického prístupu až k postkoloniálnym teóriám a feministickej filmovej teórii, čím otvára diskusiu o možných smeroch interdisciplinárnych prístupov k filmu a možnostiach implementácie filmového vzdelávania do vyučovania nemeckého jazyka ako cudzieho na rôznych úrovniach podľa SERR A1-C1 v súlade so schválenými štátnymi vzdelávacími dokumentmi. Jednotlivé pojmy vysvetľuje názorne na príkladoch vybraných hraných a dokumentárnych filmov 21. storočia. Na implementáciu filmu do vyučovania habilitantka nahliada z pohľadu lingvodidaktiky, predovšetkým sa sústredila na rozvíjanie jazykových zručností, primárne na počúvanie a vizuálne vnímanie s porozumením. Cieľ, ktorý si kladie „predostrieť potenciál [filmu] na rozvoj komunikačných, interkultúrnych a mediálnych kompetencií v lingvodidaktike a evalvovať integráciu AV textov do vyučovania nemčiny ako cudzieho jazyka (CJ) vo vyššom strednom vzdelávaní“ je ambiciózny a zodpovedá tomu aj rozsah publikácie (327 strán), prílohy majú rozsah 188 strán. Komplexné zachytenie všetkých rozvíjaných kompetencií v celej šírke diapazónu je na ploche jednej habilitačnej práce nemožné. Potenciál filmu a jeho didaktického využitia sa podľa môjho

názoru habilitantke podarilo naznačiť, zároveň však zostávajú dezideráty, ktoré by bolo potrebné v ďalších štúdiách empiricky overiť.

Výskumná časť sa začína viacerými súbormi otázok a sformulovanými hypotézami, ktoré habilitantka potvrdzuje alebo vyvracia, odpovedá na vytýčené výskumné otázky. Habilitantka empirickú časť práce postavila na obsahovej analýze záväzných štátnych vzdelávacích dokumentov a troch učebníc, ktoré sa podľa vyjadrenia vydavateľstva Huber najčastejšie používajú vo vyučovaní (Direkt, Deutsch.com, Ideen); názory a praktiky učiteliek a učiteľov nemeckého jazyka na gymnáziách a stredných školách zisťuje dotazníkom; akčný výskum, filmový projekt s filmami *Das fliegende Klassenzimmer*; *Die Welle*; *Almanya – Willkommen in Deutschland* zrealizovala na štyroch slovenských gymnáziách s rozšíreným vyučovaním nemeckého jazyka v cykloch s následnou kvantitatívno-kvalitatívnou evalváciou (zúčastnené pozorovanie, skupinové interview). Za najpodnetnejšiu časť práce považujem časť venovanú filmovému projektu a jeho evalváci, habilitantkine minuciózne pripravené vlastné modelové postupy práce s filmom v konkrétnych edukačných situáciách (Lehr-und Lernkontexte) s didakticko-metodickými komentármi, vyhodnotením reflexií aktérov vzdelávania (názorov a skúseností) a odporúčaniami do praxe, kde suverénne ukázala svoje silné stránky erudovanej výskumníčky a skúsenej učiteľky.

3. Prínos a úroveň výsledkov práce

V zmysle cieľa akčného výskumu na základe reflexie vlastného vyučovania a jeho účinku na strane učiacich sa habilitantka sformulovala odporúčania, ktoré môžu viesť k skvalitneniu vyučovania cudzích jazykov (nielen) vo vyššom sekundárnom vzdelávaní. Nasmerovaním a výsledkami svojho výskumu ukázala, že na zatraktívnenie výučby cudzích jazykov v inštitucionálnom prostredí nestačí skúmať účelnosť a efektívnosť cez pozitívny progres v merateľných zručnostiach (v duchu šandardizácie vzdelávacích cieľov a merateľných výsledkov v intenciách kompetenčného vzdelávania), ale je potrebné sústrediť sa aj motivačné aspekty (estetická komunikácia, emocionálne a telesné skúsenosti cez primárny estetický zážitok) na strane učiacich sa na rôznych jazykových úrovniach, ale aj učiteliek a učiteľov.

Habilitantke sa podľa môjho názoru podarilo identifikovať potenciál audiovizuálnych médií s ich efektívnym využitím vo vyučovaní nemeckého jazyka ako cudzieho, naznačila potrebu presvedčivejšieho implementovania filmovej/mediálnej kompetencie do záväzných pedagogických dokumentov v oblasti cudzích jazykov, ako aj potrebu zmien vo vzdelávaní budúcich učiteliek a učiteľov a v celoživotnom vzdelávaní, lebo bez sebareflexie a pripravenosti učiteliek a učiteľov zavádzať inovatívne metódy a nové obsahy do praxe nebudú mať zistenia a odporúčania z empirického výskumu dopad na zlepšenie profesijnej praxe.

4. Posúdenie formálnej stránky práce

Predložená habilitačná práca je logicky usporiadaná, zmysluplne koncipovaná, čomu zodpovedá aj vedecký štýl a terminologická precíznosť. Zodpovedá všetkými parametrami vedeckému textu a vyznačuje sa výbornou jazykovou úrovňou s kvalitnou redakciou textu v nemeckom jazyku. Percento zhody v protokole originality je nízke (1,81%).

Otázky do diskusie:

1. Čo a na akých úrovniach by sa dalo urobiť, aby učiteľky a učitelia pozitívne prijali a aktívne podporili implementáciu estetických artefaktov (literárne text, film, divadlo), resp. aj ich kombináciu (Medienverbund) do vyučovania nemeckého jazyka ako cudzieho?
2. Literárno-estetické učenie je koncept, ktorý má silný motivačný potenciál. Je podľa Vás potrebné, aby sa kladol vo vyučovaní cudzieho jazyka väčší dôraz na čitateľský/filmový zážitok? Ako sa dá reflexia čitateľského/filmového zážitku podporiť, resp. dá sa hodnotiť?
3. Existuje názor, že začlenením filmu do inštitucionalizovanej výučby sa u učiacich sa stratí radosť z filmového zážitku. Ako sa tomu dá predísť?
4. Výskum bol zrealizovaný na gymnáziách s rozšíreným vyučovaním nemeckého jazyka, dajú sa didakticko-metodické odporúčania adaptovať na nižšie jazykové úrovne?
5. Aké konkrétne kurikulárne úpravy by boli potrebné, aby sa dokázali výsledky výskumu implementovať do praxe?
6. Aké opatrenia na skvalitnenie prípravy budúcich učiteľov by ste vzhľadom na výsledky Vášho výskumu odporúčali?

Záver: Habilitačná práca Michaely Kováčovej *Filmarbeit im DaF-Unterricht und ihr Status an Gymnasien in der Slowakei* spĺňa vedecké a formálne štandardy, ktoré sa kladú na habilitačné práce. Predstavuje nesporný originálny prínos do odboru **cudzie jazyky a kultúry**. Svojím zacielením na teóriu, ako aj praktické využitie filmu vo vyučovaní cudzieho jazyka má potenciál osloviť vedecké publikum, ako aj učiteľky a učiteľov (nielen) v sekundárnom vzdelávaní. Skutočnosť, že predložená habilitačná práca vyšla ako monografia v nemeckom vydavateľstve Waxmann nasvedčuje tomu, že môže vzbudiť pozornosť aj v zahraničí. Po úspešnej obhajobe navrhujem Dr. rer. pol. Dipl. – Soz. Wiss., Mgr. Michaela Kováčovej udeliť vedecko-pedagogický titul docentka v odbore habilitačného a inauguračného konania cudzie jazyky a kultúry.

V Bratislave 10.06.2025

doc. Mgr. Andrej Mikulášová, PhD.

Katedra nemeckého jazyka, literatúry a didaktiky

Pedagogická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave